

ADOLF VAN VOORST.

Adolf van Voorst (Adolphus Vorstius), geboren te Delft in 1597 en overleden te Leiden in 1663, kwam in 1624 aan het hoofd van den Leidschen kruidentuin. Hij was de opvolger van zijn vader Ael. Ever. van Voorst, aan wien Peter Paaw, Gerrit de Bondt en Charles de l'Escluse in dezelfde betrekking van bestuurder des tuins waren voorafgegaan.

A. van Voorst gaf vijfmaal, en wel in de jaren 1633, 1636, 1643, 1649 en 1658, een catalogus van planten uit den Leidschen Hortus in het licht, en wel telkens met eene afzonderlijke lijst van die soorten, welke hij in de omstreken van Leiden in het wild had aangetroffen. De titels van al deze uitgaven, vindt men op blz. 224 van het 2^e Deel van dit Archief (2^e Serie).

Van de 5 genoemde Catalogi, elk met hun »Index plantarum indigenarum quae prope Lugdunum in Batavis nascuntur», heb ik, niettegenstaande alle aangewende moeite, slechts de eerste uitgave (a^o 1633) kunnen machtig worden. Ik vond ze in de Leidsche Bibliotheek. De »Index» dier uitgave bevat de in dien tijd gebruikelijke, in alfabetische orde gestelde, namen

- van 301 planten, zonder eenige verdere aanteekening van welken aard ook. Ik neem die namen hier over, met de bijvoeging der titels, welke daaraan in later tijd zijn geschonken.
- Absinthium marinum, Artemisia maritima *L.*
 Absinthium latif. vulg., Artemisia Absynthium *L.*
 Acetosa vulgaris, Rumex Acetosa *L.*
 Acetosa minima, Rumex Acetosella *L.*
 Acorus verus, Acorus Calamus *L.*
 Agrimonia, Agrimonia Eupatorium *L.*
 Alliaria, Sisymbrium Alliaria *Scop.*
 Althaea, Althaea officinalis *L.*
 Alnus nigra, Rhamnus Frangula *L.*
 Ambrosiana, sive Salvia agrestis, Teucrium Scorodonia *L.*
 Alsine hirsuta, Cerastium triviale *Lk* (?)
 Alsine major, minor, spuria, Malachium aquaticum *Fr.*,
 Stellaria media *Vill.*, Veronica hederaefolia *L.*
 Anagallis mas et foemina, Anagallis arvensis *L.* en Anagallis coerulea *Sebrep.*
 Anagallis aquatica 2 et 3 Lobelii, Veronica scutellata *L.*
 en Samolus Valerandi *L.*
 Angelica sylvestris, Angelica sylvestris *L.*
 Anthyllis lentis folio marina *Lob.*, Honkenya peploides
Ehrh.
 Aparine, Galium Aparine *L.*
 Apium risus, Ranunculus sceleratus *L.*
 Arundo phragmites, Phragmites communis *Trim.*
 Aristolochia Clematidis, Aristolochia Clematidis *L.*
 Artemisia, Artemisia vulgaris *L.*
 Ascyron, Hypericum quadrangulum *L.*
 Asperugo spuria Dodon., Asperugo procumbens *L.*
 Asphodelus palustris, Narthecium ossifragum *Huds.*
 Atriplex olida, Chenopodium Vulvaria *L.*
 Atriplex latif. Pes anserinus, Chenopodium rubrum *L.*
 Atriplicis sylvestris species, Chenopodium album *L.* en
 anderen?
 Argentina, Potentilla Anserina *L.*

- Avena nuda*, Bromos, *Avena nuda* L.
Bardana s. *Lappa major*, *Lappa major* Gaertn.
Betonica aquatica, *Scrophularia Ehrharti* Stev.
Blattaria, *Verbascum Blattaria* L.
Bryonia, *Bryonia dioica* L.
Brunella, *Brunella vulgaris* L.
Bugula, *Ajuga reptans* L.
Buglossum sylvestre minus, *Lycopsis arvensis* L.
Bursa pastorum major et minor, *Capsella Bursa pastoris*
Mönch. en *Teesdalia nudicaulis* R. Br.
Bulbocostanum, *Carum Bulbocostanum* Koch.
Butomum primum et secundum, *Sparganium Pamosum*
Huds. en *simplex* Huds.
Caltha palustris, *Caltha palustris* L.
Campanula autumnalis, *Gentiana Pneumonanthe* L.
Cannabis spuria urticae facie, *Galeopsis Tetrahit* L.
Cardiaca, *Leonurus Cardiaca* L.
Carduus eriocephalus, *Carduus nutans* L.?
Cardui variae species.
Cardamine Matthioli, *Nasturtium palustre* DC.?
Caprifolium germanicum, *Lonicera Periclymenum* L.
Caucalis, *Torilis Anthriscus* L.
Centaurium minus purp., *Erythraea Centaurium* P.
Cepaea marina, *Honkenya peploides* Ehrh.?
Cerefolium sylvestre, *Anthriscus vulgaris* P.
Chondrilla prior Dod., *Arnoseris pusilla* Gaertn.?
Chamaemelum vulgare, *Matricaria Chamomilla* L.
Cicuta, *Conium maculatum* L.
Cichorium sylvestre, *Cichorium Intybus* L.
Circaea, *Circaea lutetiana* L.
Chelidonium majus et minus, *Chelidonium majus* L. en
Ficaria ranunculoides Mönch.
Cotula foetida et non foetida, *Anthemis Cotula* L. en
Chrysanthemum inodorum L.
Cochlearia Batavica, *Cochlearia officinalis* L.
Cotyledon palustris, *Hydrocotyle vulgaris* L.

- Convolvulus major et minor, Convolvulus Sepium L. en C. arvensis L.*
Conyza major folio Helenii, Cineraria palustris L.
Conyza foetida, Pulicaria dysenterica Gaertn.
Coronopus repens, Senebiera Coronopus Poir.
Crista Galli, Rhinanthus major Ehrh.
Cruciata, Gentianellae species, Gentiana Crucciata L.
Cyperus triangularis aquaticus, Carex sp.
Cynoglossum, Cynoglossum officinale L.
Crithmum marinum spinosum, kali species, Salsola Kali L.?
Daucus sylvestris, Daucus Carota L.
Dens leonis, Taraxacum officinale Wigg.
Diapensia, viola tricolor, Viola tricolor L.
Dipsacus sylvestris, Dipsacus sylvestris Mill.
Dracontium aquaticum, Calla palustris L.
Dulcamara, solanum lignosum, Solanum Dulcamara L.
Echium Alcibiadeum, Echium vulgare L. of Anchusa officinalis L.
Echium scorpioides majus et minus, Myosotis palustris With. en M. intermedia Lk.
Elatine Lobelii, Linaria Elatine Mill.
Erica scoparia, Calluna vulgaris Salisb.
Erica florida, Erica Tetralix L.
Eruca sylvestris, Diplotaxis tenuifolia DC.
Equisetum mas, femina et minus, Equisetum limosum L., Eq. arvense L. fertile, Eq. arvense L. sterile.
Erysimum s. Irio, Sisymbrium officinale L.
Eryngium marinum, Eryngium maritimum L.
Eryngium campestre, Eryngium campestre L.
Euphrasia vera, Euphrasia officinalis L.
Euphrasia altera, Euphrasia Odontites L.
Eupatorium aquaticum mas et femina, Eupatorium cannabinum L. en Bidens tripartita L.
Foeniculum aquaticum, Oenanthe Phellandrium Lam.
Filago major et minor, Filago germanica L. en Gnaphalium uliginosum L.

- Filix mas, *Polystichum Filix mas Roth.*
 Filix foemina, *Pteris aquilina L.*
 Filix latifolia, *Polystichum spinulosum DC.?*
 Filix aquatica, *Osmunda regalis L.*
 Fistularia, *Pedicularis sylvatica L.*
 Flos cuculi, *Lychnis Flos cuculi L.*
 Flos Ambarvalis purp. coeruleo, et albo flore, *Polygala vulgaris L.*
 Fraxinus, *Fraxinus excelsior L.*
 Frumenta varii generis.
 Fumaria prima, *Fumaria officinalis L.*
 Fumaria secunda, Splith., *Corydalis claviculata DC.*
 Fungi varii.
 Fagus, *Fagus sylvatica L.*
 Gagel, *Myrica Gale L.*
 Galium Lut., *Galium verum P.*
 Galium album, mollugo aquatica, *Galium palustre L.*
 Genista, *Sarothamnus scoparius Wimm.*
 Genistella, *Genista anglica L.*
 Gentianella linifolia, *Gentiana Amarella L.?*
 Gladiolus aquaticus, *Butomus umbellatus L.*
 Glaux Dodonaei, *Glaux maritima L.*
 Globularia s. scabiosa arietina, *Jasione montana L.*
 Gramen leucanthemum, *Stellaria graminea L.*
 Gramen marinum spicatum s. Dunense spicatum Dod. N°. 1 is
 Triglochin maritimum L., N°. 2 *Carex arena-*
 ria L.?
 Gramen bombycinum, *Eriophorum polystachyum L.*
 Gramen aquis innatans, *Glyceria fluitans R. Br.*
 Gramen Holosteum Mathioli, *Juncus bufonius L.*
 Gramen Parnassi, *Parnassia palustris L.*
 Geranium Columbinum, Robertianum, Gruinale, supinum, *Ge-*
 ranium rotundifolium L., *Robertianum L.*, *Ero-*
 dium Cicutarium l'Hér. en moschatum *l'Hér.*
 Hedera terrestris, *Glechoma hederacea L.*
 Hederula aquatica, *Lemna trisulca L.*

- Hedera Helix, Hedera Helix L.
 Helleborine, Epipactis latifolia W.
 Helleborus spurius niger, Helleborus viridis L.
 Herba Gerardi, Aegopodium Podagraria L.
 Hieracium minus et majus, Leontodon autumnalis L. en
 Hieracium umbellatum L.
 Hieracium tenuifolium marinum.
 Hydropiper, Polygonum Hydropiper L.
 Hyoscyamus niger, Hyoscyamus niger L.
 Hypericum repens, Hypericum humifusum L.
 Hordeum spurium spontaneum, Hordeum murinum L.
 Jacaea nigra, Centaurea nigra L.
 Jacobaea, Senecio Jacobaea L.
 Juncus aquatilis odoratus, Oenanthe fistulosa L.
 Juncus acutus, Juncus glaucus Ehrh.
 Juncus aquaticus maximus, holoschoenos, Scirpus lacustris, L.
 Iris aquatica, Butomus umbellatus L.
 Chamaeiris aq., Iris Pseudacorus L.
 Knawel Dod., Scleranthus annuus L.
 Lagopus minor, Trifolium arvense L.
 Lampsana, Lapsana communis L.
 L. apatha varia, Rumicis species.
 Lathyrus luteus campestris minor, Lathyrus pratensis L.??
 Lenticula palustris, Lemna minor L.
 Leucolachanon, s. rapuntium segetum, Valerianella olitoria
 Mönch.
 Ligustrum, Ligustrum vulgare L.
 Linum, Linum usitatissimum L.
 Linaria lutea, Linaria vulgaris Mill.
 Lilium convallium, Convallaria majalis L.
 Lithospermum, Lithospermum arvense L.
 Lunaria botrytis, Botrychium Lunaria Sm.
 Lupulus salictarius, Humulus Lupulus L.
 Lychnis sylvestris fl. albo et purp., Lychnis vespertina
 Sibth. en diurna Sibth.
 Lysimachia lutea, Lysimachia vulgaris L.

- Lysimachia galericulata*, *Scutellaria galericulata* L.
Lysim. aquatica spicata purp., *Lythrum Salicaria* L.
Lysim. lutea altera, salicaria, et *Onagra quorundum*, *Lysimachia thysiflora* L. ?
Lysimachia siliquosa major et minor, *Epilobium montanum* L. en *tetragonum* L. of *roseum* L.
Lolium, *Lolium temulentum* L.
Limodorum s. *Orobanche* Lob., *Orobanche Rapum* Thuill.
Lichen, *Marchantia polymorpha* L.
Lupicrepitus, *Bovista nigrescens* P.
Malva vulgaris major et minor, *Malva sylvestris* L. en *vulgaris* Fr.
Marrubium album et *nigrum*, *Marrubium vulgare* L. en *Ballota foetida* Lam.
Marrubium aquaticum, *Lycopus europaeus* L.
Menthastrum, *Mentha sylvestris* L.
Mentha aquatica, *Mentha aquatica* L.
Melampyrum s. *Triticum vaccinum*, *Melampyrum arvense* L.
Mercurialis, *Mercurialis annua* L.
Millefolium majus fl. albo et purp., *Achillea Millefolium* L.
Millefolium repens, *Anthemis arvensis* L. ?
Millefolium aquaticum, *Heliosciadium inundatum* Koch.
Morsus Diaboli, *succisa*, *Succisa pratensis* Moench.
Morsus gallinae, *Stellaria media* Vill. of *Arenaria serpyllifolia* L.
Morsus Ranae, *Hydrocharis Morsus ranae* L.
Muscus coralloides.
Musci variae species.-
Nasturtium aquaticum, *Nasturtium officinale* R. Rr.
Nummularia, *Lysimachia Nummularia* L.
Nigellastrum, *Agrostemma Githago* L.
Nymphaea albo et luteo flore, *Nymphaea alba* L. en *Nuphar luteum* L.
Nymphaea minor, *Hydrocharis Morsus ranae* L.
Olera varia.

- Orchis serapias, *Platanthera bifolia* *Rich.*
 Ononis spinosa et non, *Ononis spinosa* *L.* en *O. repens*
 γ *maritima* *G. G.*
 Ocymastrum, *Lychnis vespertina* *Sibth.*
 Onobrychis Belgarum, *Specularia Speculum* *DC.*
 Ophioglossum, *Ophioglossum vulgatum* *L.*
 Ophrys, *Orchis Morio* *L.?*
 Ornithopodium majus et minus, *Ornithopus sativus* *Brot.?*
 en *perpusillus* *L.*
 Ornithogalum minus, *Ornithogalum umbellatum* *L.*
 Orchides variae.
 Papaver Rhoëas, *Papaver Rhoëas* *L.*
 Parietaria, *Parietaria officinalis* *L.*
 Pastinaca sylv. latif. et angustifolia, *Pastinaca sativa* *L.*
 en *Daucus Carota* *L.*
 Paronychia prima et secunda, *Draba verna* *L.* en *Saxi-*
 fraga tridactylites *L.*
 Pentaphyllum repens, *Potentilla reptans* *L.*
 Pentaphyllum fragiferum, *Comarum palustre* *L.*
 Perchepier, *Alchemilla arvensis* *Scop.*
 Peplus, *Euphorbia Peplus* *L.*
 Periclymenum germanicum, *Lonicera Periclymenum* *L.*
 Persicaria maculosa et non, *Polygonum nodosum* *P.* en
 Persicaria *L.*
 Petasites, *Petasites officinalis* *Moench.*
 Pilosella major et minor, *Hieracium Pilosella* *L.* en
 Gnaphalium dioicum *L.*
 Phoenix, *Lolium perenne* *L.*
 Potentilla, *Potentilla anserina* *L.*
 Plantago latifolia et angustifol, *Plantago major* *L.* en *lan-*
 ceolata *L.*
 Plantago aquatica, *Alisma Plantago* *L.*
 Polygonum mas et foemina, *Polygonum aviculare* *L.* en
 Hippuris vulgaris *L.*
 Polypodium, *Polypodium vulgare* *L.*
 Phellandrium, *Oenanthe Phellandrium* *Lam.*

- Potamogeton majus et minus, Potamogeton lucens *L.* en
 perfoliata *L.*
 Populus Lybica, alba et nigra, Populus tremula *L.*, alba *L.*
 en nigra *L.*
 Phallus Hadr. Junii, Phallus impudicus *L.*
 Pyrola, Pyrola rotundifolia *L.*
 Pseudoteucrium, Veronica Chamaedrys *L.*
 Prunella, Brunella vulgaris *L.*
 Ptarmica vulgaris, Achillea Ptarmica *L.*
 Quercus, Quercus Robur *L.*
 Quercus marina, Fucus vesiculosus *L.*
 Rapistrum, Sinapis arvensis *L.*
 Radix cava, Corydalis cava *S. K.*
 Ranunculus pratensis, Ranunculus acris *L.*
 Ranunculus echinatus, Ranunculus arvensis *L.*
 Ranunculus nemorosus albo et purp. flore, Anemone nemo-
 rosa *L.*
 Ranunculus flammeus latifolius, Ranunculus Lingua *L.* of
 Flammula *L.*
 Ranunculus palustris, Batrachium (soorten van).
 Raphanus aquaticus, Nasturtium amphibium *R. Br.*
 Regina prati, Ulmaria, Spiraea Ulmaria *L.*
 Rhamnus secundus Dod. Oleaster Germ., Hippophaë rham-
 noides *L.*
 Rosa dunensis, Rosa pimpinellifolia *DC.*
 Ruta muraria, Asplenium Ruta muraria *L.*
 Rubus sylvestris, Rubus fruticosus *L.*
 Rubia, Rubia Tinctorum *L.*
 Sagittalis major et minor, Sagittaria sagittaeifolia *L.*
 Salix, Salix alba *L.*
 Salix pumila, Salix repens *L.*
 Salix aquatica, Salix Caprea *L.?*
 Satyrium maculosum, Orchis latifolia *L.*
 Saxifraga, Pimpinella Saxifraga *L.*
 Saxifraga aurea, Chrysosplenium oppositifolium *L.*
 Scabiosa vulg., Knautia arvensis *Cout.*

- Scrophularia*, *Scrophularia nodosa* L.
Scolymus sylv. luteus, *Carlina vulgaris* L.
Sedum stratiotes aquaticum, *Stratiotes aloides* L.
Sempervivum majus, *Sempervivum tectorum* L.
Sempervivum minus, *Sedum album* L.
Sempervivum minimum, *Illecebra*, *Sedum acre* L.
Senecio, *Senecio vulgaris* L.
Serpillum, *Thymus Serpyllum* L.
 Sii tres species, *Sium latifolium* L.?, *Berula angustifolia*
L. et?
Sinapi, *Brassica nigra* Koch.
Sinapi Bursae pastoris folio, *Nasturtium sylvestre* R. Br.
Sigillum Salomonis, *Polygonatum officinale* All.
Sophia Chirurgorum, *Sisymbrium Sophia* L.
Solidago sarracenic, *Senecio sarracenicus* L.
Soldanella, *Convolvulus Soldanella* L.
Sonchus, *Sonchus* (soorten van).
Spartum herba, *Ammophila arenaria* Lk.
Spondylium majus, *Heracleum Sphondylium* L.
Spergula, *Spergula arvensis* L.
Scordium, *Teucrium Scordium* L.
Succisa maculosa, *Leontodon autumnalis* L.?
Symphytum majus, *Symphytum officinale* L.
Seseli palustre lactescens, *Thysselinum palustre* L.
Tanacetum vulgare, *Tanacetum vulgare* L.
Tanacetum crispum, *Tanacetum vulgare* L. foliis crispis.
Thlaspi Segetum, *Thlaspi arvense* L.?
Thalictrum majus, *Thalictrum flavum* L.
Tithymallus helioscopius, *Euphorbia Helioscopia* L.
Tilia, *Tilia parvi- of grandifolia* Ehrh.
Triplegium vulgare, *Sedum purpurascens* Koch.
Trifolium acetosum, oxys. *Oxalis Acetosella* L.
Trifolium corniculatm majus et minus, *Lotus uliginosus*
Schrk. en corniculatus L.
Trifolium aquaticum, *Menyanthes trifoliata* L.
Tussilago, *Tussilago Farfara* L.

Typha, *Typha angustifolia* L.
 Tragopogon fl. luteo, *Tragopogon pratensis*, L.
 Tormentilla, *Potentilla Tormentilla* Sibth.
 Valeriana sylvestris, *Valeriana officinalis* L.
 Vaccinia palustris, *Vaccinium Oxyococcoos* L.
 Vicia, *Vicia sativa* L.?
 Viola aquatica, *Hottonia palustris* L.
 Veronica mas repens, *Veronica officinalis* L.
 Veronica Teucriti facie, *Veronica prostrata* L.
 Veronica minor surrecta repens, *Veronica serpyllifolia* L.
 Verbascum mas, foemina, *Verbascum Schraderi* Mey.
 en *V. thapsiforme* Schrad.
 Viola tricolor, *Viola tricolor* L.
 Unifolium, *Majanthemum bifolium* DC.
 Urticae et Lamii variae species.

In systematische orde gerangschikt, waren dus aan Vorstius de volgende planten uit de flora van Leiden bekend:

Dicotylen.

Hypogynische Dialypetalen.

RANUNCULACEAE.

- † 1) *Thalictrum flavum* L., *Thalictrum majus*.
- † *Anemone nemorosa* L., *Ranunculus nemorosus* albo et purpureo flore.
- † *Batrachii* sp., *Ranunculus palustris*.
- † *Ranunculus Lingua* L. of *Flammula* L. *Ranunculus flammeus latifolius*.
- † *Ranunculus acris* L., *Ranunculus pratensis*.

1) Het † beteekent ook hier, dat men de planten, die daarmede geteekend zijn, ook later bij Leiden heeft weergevonden.

- † *Ranunculus sceleratus* L., *Apium risus*.
- † » *arvensis* L., *Ranunculus echinatus*.
- † *Ficaria ranunculoides* Mönch., *Chelidonium minus*.
- † *Caltha palustris* L., *Caltha palustris*.
- † *Helleborus viridis* L., *Helleborus spurius niger*.

NYMPHAEACEAE.

- † *Nymphaea alba* L., *Nymphaea albo flore*.
- † *Nuphar luteum* L., *Nymphaea luteo flore*.

PAPAVERACEAE.

- † *Papaver Rhoëas* L., *Papaver Rhoëas*.
- † *Chelidonium majus* L., *Chelidonium majus*.

FUMARIACEAE.

- † *Corydalis cava* S. K., *Radix cava*.
- » *claviculata* DC., *Fumaria secunda*, Splith.
- † *Fumaria officinalis* L., *Fumaria prima*.

CRUCIFERAE.

- † *Nasturtium officinale* R. Br., *Nasturtium aquaticum*.
- † *Nasturtium amphibium* R. Br., *Raphanus aquaticus*.
- † *Nasturtium sylvestre* R. Br., *Sinapi Bursae pastoris folio*.
- † *Nasturtium palustre* DC., ? *Cardamine Mathioli*.
- † *Sisymbrium officinale* L., *Erysimum s. Irio*.
- † » *Sophia* L., *Sophia Chirurgorum*.
- » *Alliaria Scop.*, *Alliaria*.
- † *Sinapis arvensis* L., *Rapistrum*.
- † *Brassica nigra* Koch., *Sinapi*.

- † *Diplotaxis tenuifolia* DC., *Eruca sylvestris*.
- † *Draba verna* L., *Paronychia prima*.
- † *Cochlearia officinalis* L., *Cochlearia Batavica*.
- † *Thlaspi arvense* L.?, *Thlaspi segetum*.
- † *Teesdalia nudicaulis* R. Br., *Bursa pastorum minor*.
- † *Capsella Bursa pastoris* Mönch., *Bursa pastorum major*.
- † *Senebiera Coronopus* Poir., *Coronopus repens*.

VIOLACEAE.

- † *Viola tricolor* L., *Diapensia*, *viola tricolor*, et *Viola tricolor*.

DROSERACEAE.

- † *Parnassia palustris* L., *Gramen Parnassi*.

POLYGALACEAE.

- † *Polygala vulgaris* L., *Flos Ambervalis purp.*, *coeruleo*, et *albo flore*.

CARYOPHYLLACEAE.

- † *Lychnis Flos Cuculi* L., *Flos cuculi*.
- † » *vespertina* Sibth., *Lychnis sylvestris flore albo*; *Ocymastrum*.
- † *Lychnis diurna* Sibth., *Lychnis sylvestris flore purp.*
- † *Agrostemma Githago* L., *Nigellastrum*.
- † *Spergula arvensis* L., *Spergula*.
- † *Honkenya peploides* Ehrh., *Anthyllis lentis folio marina* Lob.; *Cepaea marina?*
- † *Stellaria media* Vill., *Alsine minor*; *Morsus gallinae*.
- † » *graminea* L., *Gramen leucanthemum*.

- † *Malachium aquaticum* Fr., Alsine major.
 † *Cerastium triviale* Lk., Alsine hirsuta.

LINACEAE.

- † *Linum usitatissimum* L., Linum.

MALVACEAE.

- † *Malva sylvestris* L., Malva vulgaris major.
 † *Malva vulgaris* Fr., Malva vulgaris minor.
 † *Althaea officinalis* L., Althaea.

TILIACEAE.

- † *Tilia parvi- et grandifolia* Ehrh., Tilia.

HYPERICACEAE.

- † *Hypericum humifusum* L., *Hypericum repens*.
 † " *quadrangulum* L., *Ascyron*.

GERANIACEAE.

- † *Geranium rotundifolium* L., *Geranium columbinum*.
 † " *Robertianum* L., *Geranium Robertianum*.
 † *Erodium Cicutarium* l'Hér., *Geranium Gruinale*.
 " *moschatum* l'Hér., *Geranium supinum*.

OXALIACEAE.

- † *Oxalis Acetosella* L., *Trifolium acetosum*, *oxys*.
-

Perigyuische Dialypetalen.

RHAMNACEAE.

- † *Rhamnus Frangula L.*, *Alnus nigra*.

PAPILIONACEAE.

- † *Sarothamnus scoparius Wimm.*, *Genista*.
 † *Genista anglica L.*, *Genistella*.
 † *Ononis spinosa L.*, *Ononis spinosa*.
 † » *repens L.*, *γ. maritima G. G.*, *Ononis non spinosa*.
 † *Trifolium arvense L.*, *Lagopus minor*.
 † *Lotus corniculatus L.*, *Trifolium corniculatum minus*.
 † » *uliginosus Schrk.*, *Trifolium corniculatum majus*.
 † *Ornithopus perpusillus L.*, *Ornithopodium minus*
 en *O. sativus Brot.?*, *Orn. majus*.
 † *Vicia sativa L.?*, *Vicia*.
 † *Lathyrus pratensis L.?*, *Lathyrus luteus campestris minor*.

ROSACEAE.

- † *Spiraea Ulmaria L.*, *Regina prati*, *Ulmaria*.
 † *Rubus fruticosus L.*, *Rubus sylvestris*.
 † *Potentilla anserina L.*, *Argentina*, *Potentilla*.
 † » *reptans L.*, *Pentaphyllum repens*.
 † » *Tormentilla Sibth.*, *Tormentilla*.
 † *Comarum palustre L.*, *Pentaphyllum fragiferum*.
 † *Agrimonia Eupatorium L.*, *Agrimonia*.
 † *Rosa pimpinellifolia DC.*, *Rosa dunensis*.

SANGUISORBACEAE.

- † *Alchemilla arvensis Scop.*, *Perchepier*.

ONAGRARIACEAE.

- † *Epilobium montanum* L., *Lysimachia siliquosa* major.
 † » *tetragonum* of *roseum* L., *Lysimachia*
 siliquosa minor.
 † *Circaea lutetiana* L., *Circaea*.

HIPPIURACEAE.

- † *Hippuris vulgaris* L., *Polygonum foemina*.

LYTHRARIACEAE.

- † *Lythrum Salicaria* L., *Lysimachia aquatica* spicata purp.

CUCURBITACEAE.

- † *Bryonia dioica* Jacq., *Bryonia*.

SCLERANTHACEAE.

- † *Scleranthus annuus* L., *Knawel*.

CRASSULACEAE.

- † *Sedum purpurascens* Koch., *Telephium vulgare*.
 » *album* L., *Sempervivum minus*.
 † » *acre* L., *Sempervivum minimum*, *Illecebra*.
 † *Sempervivum Tectorum* L., *Sempervivum majus*.

SAXIFRAGACEAE.

- † *Saxifraga tridactylites* L., *Paronychia secunda*.
 Chrysosplenium oppositifolium L., *Saxifraga*
 aurea.

UMBELLIFERAE.

- † *Hydrocotyle vulgaris* L., *Cotyledon palustris*.
 † *Eryngium campestre* L., *Eryngium campestre*.
 † » *maritimum* L., *Eryngium marinum*.
 Helosciadium inundatum Koch, *Millefolium aquaticum*.
 † *Aegopodium Podagraria* L., *Herba Gerardi*.
 † *Carum Bulbocastanum* Koch, *Bulbocastanum*.
 † *Pimpinella Saxifraga* L., *Saxifraga*.
 † *Berula angustifolia* Koch, Sii species.
 † *Sium latifolium* L., Sii species.
 † *Oenanthe fistulosa* L., *Juncus aquatilis* odoratus.
 † » *Phellandrium* Lam., *Foeniculum aquaticum*;
 Phellandrium.
 † *Angelica sylvestris* L., *Angelica sylvestris*.
 Thysselinum palustre L., *Seseli palustre lactescens*.
 † *Pastinaca sativa* L., *Pastinaca sylv. latif.*
 † *Heracleum Sphondylium* L., *Spondylium majus*.
 † *Daucus Carota* L., *Daucus sylvestris*; *Pastinaca sylv.*
 angustifolia.
 † *Torilis Anthriscus* L., *Caucalis*.
 † *Anthriscus sylvestris* Hoffm., *Cerefolium sylvestre*.
 † *Conium maculatum* L., *Cicuta*.

ARALIACEAE.

- † *Hedera Helix* L., *Hedera Helix*.

Perigynische Gamopetalen.

CAPRIFOLIACEAE.

- † *Lonicera Periclymenum* L., *Caprifolium germanicum*;
 Periclymenum germanicum.
 Ned. Kr. Arch. III.

STELLATAE.

- † Galium Aparine *L.*, Aparine.
- † » palustre *L.*, Galium album, mollugo aquatica.
- † » verum *L.*, Galium Lut.
- † Rubia Tinctorum *L.*, Rubia.

VALERIANACEAE.

- † Valeriana officinalis *L.*, Valeriana sylvestris.
- † Valerianella olitoria *Mönch.*, Leucolachanon, s. rapuntium segetum.

DIPSACEAE.

- † Dipsacus sylvestris *Mill.*, Dipsacus sylvestris.
- † Knautia arvensis *Coult.*, Scabiosa vulgaris.
- † Succisa pratensis *Mönch.*, Morsus Diaboli, Succisa.

COMPOSITAE.

- † Eupatorium cannabinum *L.*, Eupatorium aquaticum mas.
- † Tussilago Farfara *L.*, Tussilago.
- † Petasites officinalis *Mönch.*, Petasites.
- † Bidens tripartita *L.*, Eupatorium aquaticum femina.
- † Pulicaria dysenterica *Gärtn.*, Conyza foetida.
Filago germanica *L.*, Filago major.
- † Gnaphalium dioicum *L.*, Pilosella minor.
- † » uliginosum *L.*, Filago minor.
- † Artemisia Absynthium *L.*, Absinthium latif. vulg.
- † » vulgare *L.*, Artemisia.
» maritima *L.*, Absinthium marinum.
- † Tanacetum vulgare *L.*, Tanacetum vulgare en Tanacetum crispum.

- † *Achillea Ptarmica* L., *Ptarmica vulgaris*.
- † *Achillea Millefolium* L., *Millefolium majus* fl. albo et purp.
- † *Anthemis arvensis* L., *Millefolium repens*.
- † » *Cotula* L., *Cotula foetida*.
- † *Matricaria Chamomilla* L., *Chamaemelum vulgare*.
- † *Chrysanthemum inodorum* L., *Cotula non foetida*.
- † *Cineraria palustris* L., *Conyza major folio Helenii*.
- † *Senecio vulgaris* L., *Senecio*.
- † » *Jacobaea* L., *Jacobaea*.
- » *sarracenicus* *Huds.*, *Solidago sarracenicica*.
- † *Carduus nutans* L., *Carduus eriocephalus*.
- † *Lappa major* *Gaertn.*, *Bardana* s. *Lappa major*.
- † *Carlina vulgaris* L., *Scolymus sylv. luteus*.
- † *Centaurea nigra* L., *Jacea nigra*.
- † *Lapsana communis* L., *Lampsana*.
- † ? *Arnoseris pusilla* *Gaertn.* *Chondrilla prior* *Dod.*
- † *Cichorium Intybus* L., *Cichorium sylvestre*.
- † *Leontodon autumnalis* L., *Hieracium minus*; *Succisa maculosa* ?
- † *Tragopogon pratensis* L., *Tragopogon* fl. luteo.
- † *Taraxacum officinale* *Wigg.* *Dens leonis*.
 Sonchi species.
- † *Hieracium Pilosella* L., *Pilosella major*.
- † *Hieracium umbellatum* L., *Hieracium majus*.

CAMPANULACEAE.

- † *Jasione montana* L., *Globularia* s. *scabiosa arietina*.
- † *Specularia Speculum* DC., *Onobrychis Belgarum*.

VACCINIACEAE.

- Vaccinium Oxycoccos*. L., *Vaccinia palustris*.

Hypogynische Gamopetalen.

ERICACEAE.

- † *Calluna vulgaris* *Salisb.*, *Erica scoparia*.
 † *Erica Tetralix* *L.*, *Erica florida*.

PYROLACEAE.

- † *Pyrola rotundifolia* *L.*, *Pyrola*. ¹⁾

OLEACEAE.

- † *Ligustrum vulgare* *L.*, *Ligustrum*.
 † *Fraxinus excelsior* *L.*, *Fraxinus*.

GENTIANACEAE.

- † *Menyanthes trifoliata* *L.*, *Trifolium aquaticum*.
 † *Gentiana Cruciata* *L.*, *Cruciata*, *Gentianellae* species.
 † » *Pneumonanthè* *L.*, *Campanula autumnalis*.
 † ? *Gentiana Amarella* *L.* *Gentianella linifolia*.
 † *Erythraea Centaurium* *P.*, *Centaurium minus* *purp.*

CONVOLVULACEAE.

- † *Convolvulus Sepium* *L.*, *Convolvulus major*.
 † » *Soldanella* *L.*, *Soldanella*.
 † » *arvensis* *L.*, *Convolvulus minor*.

ASPERIFOLIACEAE.

- † *Asperugo procumbens* *L.*, *Asperugo spuria* *Dod.*
 † *Cynoglossum officinale* *L.*, *Cynoglossum*.
 † *Lycopsis arvensis* *L.*, *Buglossum sylvestre minus*.
 † *Symphytum officinale* *L.*, *Symphytum majus*.

¹⁾ Deze plant had op blz. 45, onder de familie der Droseraceae geplaatst moeten zijn.

- † *Echium vulgare* *L.*, of *Anchusa officinalis* *L.*,
Echium Alciabiadeum.
 † *Lithospermum arvense* *L.*, *Lithospermum.*
 † *Myosotis palustris* *With.*, *Echium scorpioides majus.*
 † » *intermedia* *Lk.*, *Echium scorpioides minus.*

SOLANACEAE.

- † *Solanum Dulcamara* *L.*, *Dulcamara*, *solanum lignosum.*
 † *Hyoscyamus niger* *L.*, *Hyoscyamus niger.*

VERBASCACEAE.

- † *Verbascum thapsiforme* *Schrad.*, *Verbascum foemina.*
 † » *Blattaria* *L.*, *Blattaria.*
 » *Schraderi* *Mey.*, *Verbascum mas.*
 † *Scrophularia Ehrharti* *Stev.*, *Betonica aquatica.*
 † » *nodosa* *L.*, *Scrophularia.*

ANTIRRHINACEAE.

- Linaria Elatine* *Mill.*, *Elatine Lobelii.*
 † » *vulgaris* *L.*, *Linaria lutea.*
 † *Veronica scutellata* *L.*, *Anagallis aquatica* 2 *Lobelii.*
 † » *Chamaedrys* *L.*, *Pseudoteucrium.*
 † » *officinalis* *L.*, *Veronica mas repens.*
 » *prostrata* *L.*, *Veronica Teucrii* *facie.*
 † » *serpyllifolia* *L.*, *Veronica minor surrecta*
 repens.
 † » *hederaefolia* *L.*, *Alsine spuria.*

OROBANCHACEAE.

- † *Orobanche Rapum* *Thuill.*, *Limodorum* s. *Orobanche* *Lob.*

RHINANTHACEAE.

- † *Melampyrum arvense* *L.*, *Melampyrum* s. *Triticum*
vaccinum.

- † *Pedicularis sylvatica* L., *Fistularia*.
- † *Rhinanthus major Ehrh*, *Crista galli*.
- † *Euphrasia officinalis* L., *Euphrasia vera*.
- † » *Odontites* L., *Euphrasia altera*.

LABIATAE.

- † *Mentha sylvestris* L., *Menthastrum*.
- † » *aquatica* L., *Mentha aquatica*.
- † *Lycopus europaeus* L., *Marrubium aquaticum*.
- † *Thymus Serpyllum* L., *Serpyllum*.
- † *Glechoma hederacea* L., *Hedera terrestris*.
- † *Galeopsis Tetrahit* L., *Cannabis spuria urticae facie*.
- † *Marrubium vulgare* L., *Marrubium album*.
- † *Ballota foetida Lam.*, *Marrubium nigrum*.
- † *Leonurus Cardiaca* L., *Cardiaca*.
- † *Scutellaria galericulata* L., *Lysimachia galericulata*.
- † *Brunella vulgaris* L., *Brunella*; *Prunella*.
- † *Ajuga reptans* L., *Bugula*.
- † *Teucrium Scorodonia* L., *Ambrosiana* s. *Salvia agrestis*.
- † » *Scordium* L., *Scordium*.

PRIMULACEAE.

- † *Lysimachia vulgaris* L., *Lysimachia lutea*.
- † » *Nummularia* L., *Nummularia*.
- » *thyrsiflora* L., *Lysim. lutea altera*, *Salicaria*, et *Onagra quorundam*.
- † *Anagallis arvensis* L., *Anagallis mas*.
- † » *coerulea Schreb.*, *Anagallis foemina*.
- † *Hottonia palustris* L., *Viola aquatica*.
- † *Samolus Valerandi* L., *Anagallis aquatica* 3 *Lobelii*.
- † *Glaux maritima* L., *Glaux Dodonaei*.

PLANTAGINACEAE.

- † *Plantago major* L., *Plantago latifolia*.

† *Plantago lanceolata* L., *Plantago angustifolia*.

Apetalen.

CHENOPODIACEAE.

† *Salsola Kali* L., *Crithmum marinum spinosum*, Kali species.

† *Chenopodium album* L., *Atriplex sylvestris*,

† » *Vulvaria* L., *Atriplex olida*.

† » *rubrum* L., *Atriplex latif. Pes anserinus*.

POLYGONACEAE.

† *Rumex Acetosa* L., *Acetosa vulgaris*.

† » *Acetosella* L., *Acetosa minima*.

† *Polygonum Persicaria* L., *Persicaria maculosa et non*.

† » *Hydropiper* L., *Hydropiper*.

† » *aviculare* L., *Polygonum mas*.

ELAEAGNACEAE.

† *Hippophaë rhamnoides* L., *Rhamnus secundus* Dod.
Oleaster Germ.

ARISTOLOCHIACEAE.

Aristolochia Clematitis L., *Aristolochia Clematitis*.

EUPHORBIACEAE.

† *Euphorbia Helioscopia* L., *Tithymalus helioscopius*.

† » *Peplus* L., *Peplus*.

† *Mercurialis annua* L., *Mercurialis*.

URTICACEAE.

- † *Parietaria officinalis* L., *Parietaria*.
 † *Humulus Lupulus* L., *Lupulus salictarius*.

CUPULIFERAE.

- † *Fagus sylvatica* L., *Fagus*.
 † *Quercus Robur* L., *Quercus*.

SALICACEAE.

- † *Salix alba* L., *Salix*.
 † » *Capraea* L., *Salix aquatica*.
 † » *repens* L., *Salix pumila*.
 † *Populus alba* L., *Populus alba*.
 † » *tremula* L., *Populus Lybica*.
 † » *nigra* L., *Populus nigra*.

MYRICACEAE.

Myrica Gale L., *Gagel*.

Monocotylen.

ALISMACEAE.

- † *Alisma Plantago* L., *Plantago aquatica*.
 † *Sagittaria sagittaefolia* L., *Sagittaria major et minor*.

BUTOMACEAE.

- † *Butomus umbellatus* L., *Gladiolus aquaticus*; *Iris aquatica*.

LILIACEAE.

- † *Ornithogalum umbellatum L.*, *Ornithogalum minus*
Narthecium ossifragum Huds., *Asphodelus palustris.*

ASPARAGACEAE.

- † *Polygonatum officinale All.*, *Sigillum Salomonis.*
 † *Convallaria majalis L.*, *Lilium convallium.*
 † *Majanthemum bifolium DC.*, *Unifolium.*

IRIACEAE.

- † *Iris Pseudacorus L.*, *Chamaeiris aq.*

ORCHIACEAE.

- † ? *Orchis Morio L.*, *Ophrys.*
 † » *latifolia L.*, *Satyrrium maculosum.*
Platanthera bifolia Rich., *Orchis serapias.*
Epipactis latifolia W., *Helleborine.*

HYDROCHARIACEAE.

- † *Stratiotes aloides L.*, *Sedum stratiotes aquaticum.*
 † *Hydrocharis Morsus Ranae L.*, *Morsus Ranae*; *Nym-*
phaea minor.

JUNCAGINACEAE.

- † *Triglochin maritimum L.*, *Gramen marinum spicatum.*

POTAMACEAE.

- † *Potamogeton lucens L.*, *Potamogeton majus.*
 † » *perfoliata L.*, *Potamogeton minus.*

LEMNACEAE.

- † *Lemna trisulca* L., *Hederula aquatica*.
 † » *minor* L., *Lenticula palustris*.

ARACEAE.

- Calla palustris* L., *Dracontium aquaticum*.
 † *Acorus Calamus* L., *Acorus verus*.

TYPHACEAE.

- † *Typha angustifolia* L., *Typha*.
 † *Sparganium ramosum* Huds., *Butomum primum*.
 † » *simplex* Huds., *Butomum secundum*.

JUNCACEAE.

- † *Juncus glaucus* Ehrh., *Juncus acutus*.
 † » *bufonius* L., *Gramen Holosteum Matthioli*.

CYPERACEAE.

- † *Scirpus lacustris* L., *Juncus aquaticus maximus*, *holo-*
schoenos.
 † *Eriophorum polystachyum* L., *Gramen bombycinum*.
 † ? *Carex arenaria* L., *Gramen dunense spicatum* Dod.

GRAMINEAE.

- † *Ammophila arenaria* Lk., *Spartum herba*.
 † *Phragmites communis* Trin., *Arundo Phragmites*.
Avena nuda L., *Avena nuda*, *Bromos*.
 † *Glyceria fluitans* R. Br., *Gramen aquis innatans*.

- † *Hordeum murinum* L., *Hordeum spurium* spontaneum.
 † *Lolium perenne* L., *Phoenix*.
 † » *temulentum* L., *Lolium*.

Cryptogamae.

EQUISETACEAE.

- Equisetum arvense* L. fertile, *Equisetum femina*.
 » *arvense* L., sterile, *Equisetum minus*.
 » *limosum* L., *Equisetum mas*.

OPHIOGLOSSACEAE.

- Ophioglossum vulgatum* L., *Ophioglossum*.
Botrychium Lunaria Sw., *Lunaria botrytis*.

FILICES.

- Osmunda regalis* L., *Filix aquatica*.
Polypodium vulgare L., *Polypodium*.
Polystichum Filix mas Roth, *Filix mas*.
 ? » *spinulosum* DC., *Filix latifolia*.
Asplenium Ruta muraria L., *Ruta muraria*.
Pteris aquilina L., *Filix foemina*.

HEPATICAÆ.

- Marchantia polymorpha* L., *Lichen*.

FUNGI.

- Bovista nigrescens* P., *Lupi crepitus*.
Phallus impudicus L., *Phallus* Had. Junii.

ALGAE.

- Fucus vesiculosus* L., *Quercus marina*.
-

De 15 Cryptogamen niet mede gerekend, vinden wij in de hiervoren staande lijst van 286 Phanerogamen 21 soorten zonder kruisje, of waarvan, na Vorstius, geene exemplaren bij Leiden gevonden zijn, nl.: *Corydalis claviculata* S.K., *Erodium moschatum* l'Hér., *Sedum album* L., *Chrysosplenium oppositifolium* L., *Helosciadium inundatum* Koch, *Thysselinum palustre* Hoffm., *Filago germanica* L., *Artemisia maritima* L., *Senecio sarracenicus* Huds., *Vaccinium Oxycoccus* L., *Gentiana Amarella* L., *Verbascum Blattaria* L., *Linaria Elatine* Mill., *Veronica prostrata* L., *Lysimachia thyrsoflora* L., *Aristolochia Clematitis* L., *Myrica Gale* L., *Calla palustris* L., *Plantanthera bifolia* Rich., *Narthecium ossifragum* Huds., en *Avena nuda* L. Daar echter Vorstius in zijn werkje volstrekt niet spreekt van de grenzen, waarbinnen het door hem onderzochte terrein gelegen was, zoo kan het zeer licht gebeuren, dat eene of meer dier twintig soorten buiten den cirkel gevonden werden, door Molkenboer en Kerbert, ter nadere bepaling van hetgeen zij onder de woorden »bij Leiden" wenschten verstaan te hebben, in de voorrede tot hunne Flora Leidensis getrokken, waaruit zou voortvloeien, dat die soorten, volgens de begrippen van genoemde auteurs, niet tot de Flora van Leiden gerekend zouden mogen worden. Zoo is het b. v. zeer goed mogelijk, dat Vorstius *Lysimachia thyrsoflora* bij Leimuiden verzamelde, waar die plant nog tegenwoordig op rietschorren voorkomt; terwijl Molkenboer en Kerbert ze in hunne Flora niet opnamen, omdat genoemd dorp buiten den kring hunner excursiën was gebleven.

Hoe dit echter ook zij, eene toelichting, langs welken weg sommige bepalingen door mij verkregen werden, die niet zoo voor de hand lagen, of niet in overeenstemming bleken met de bepalingen der auteurs van de Flora Leidensis, moge hier worden ingelascht.

Acetosa minima, in de Fl. Leid. niet weêr te vinden, noemde ik *Rumex Acetosella*: vooreerst, omdat het woord *Acetosella*, een verkleinende vorm van *Acetosa*, eigenlijk

kleine *Acetosa* beteekent, en ten tweede, omdat *Dodonaeus* (p. 1013) dezelfde plant ook met den naam van *Oxalis minima* bestempelt.

Alsine hirsuta, in de *Fl. Leid.* niet weêr te vinden, noemden wij *Cerastium triviale*, omdat van de 3 planten, die bij *Bauhinus* en de *Gorter* (*Fl. VII* prov., p. 124) met dien naam bestempeld werden (*Cer. triviale*, *viscosum* en *semidecandrum*), *Cerastium triviale* het algemeenst en het ruigst is.

Alsine major bepaalde ik als *Malachium aquaticum*, *Alsine minor* als *Stellaria media*, en *Alsine spuria* als *Veronica hederaefolia*, volgens *Dodonaeus*, p. 37 en 38.

Anagallis aquatica 2 *Lobelii*, in de *Fl. Leid.* niet weêr te vinden, kan niet anders wezen als *Veronica scutellata*, volgens de woorden van *Lobelius*, na de beschrijving van *V. Beccabunga* op blz. 551 neêrgeschreven: »Dese soorte heeft langher bladers, oock twee en twee staende. De bloemen zijn witachtich, ende de huijskens breedtachtich.»

Cannabis spuria urticae facie bracht ik tot *Galeopsis Tetrahit*, en de auteurs der *Fl. Leid.* tot *Gal. versicolor*. Ofschoon de afbeelding van *Lobelius* (p. 623) te wenschen overlaat, meen ik toch, met het oog op de kleur der bloemen en de groeiplaats, waarvan hij gewag maakt, dat mijne onderstelling de juiste is.

Cardamine Matthioli, volgens de auteurs der *Fl. Leid.* eene twijfelachtige plant, bracht ik met een ? tot *Nasturtium palustre*, omdat het mij niet onmogelijk voorkwam, dat *Sion Matthioli* *Lob.* p. 251 op dezelfde plant betrekking had, en de daaraan toegevoegde afbeelding goed met de beschrijving van *Nast. palustre* overeenkwam.

Caucalis werd vertolkt door *Torilis Anthriscus*: vooreerst, omdat de *Umbelliferen* van den eersten naam stekele vruchten hebben; ten tweede, omdat onze soorten van *Torilis* bij *Bauhinus* en andere oude schrijvers eveneens tot *Caucalis* gerekend werden, en ten derde, omdat van

al onze Umbelliferen met stekelige vruchten, *Torilis Anthriscus* stellig het meest verspreid is.

Daar Nederland nergens, en vooral niet aan den zee kant, eenig terrein oplevert, geschikt voor den groei van *Sedum Cepaea*, en daar Vorstius in zijn *Catalogus der planten van den Leidschen academietaun* (p. 233) deze plantaanduidt onder den titel van *Cepaea Lobelii* (d. w. z. de bij de Lobel afgebeelde *Cepaea*, die werkelijk *Sedum Cepaea* voorstelt), zoo spreekt het van zelf, dat zijne *Cepaea marina* ook niet, zooals door de auteurs der *Flora Leid.* geschied is, met *Sedum Cepaea* geïdentificeerd kan worden. Wat dan nu onder *Cepaea marina* verstaan moet worden, is niet gemakkelijk te zeggen, en het is alleen vragenderwijze dat ik gemeend heb, de gedachte aan *Honkenya peploides* daaraan te mogen verbinden.

Chondrilla prior Dod., eene volgens de auteurs der *Flora Leid.* twijfelachtige plant, bracht ik vragenderwijze tot *Arnoseris pusilla*, enkel op grond van de niet geheel te miskennen overeenkomst in uiterlijk tusschen haar en de door *Dodonaeus* gegevene afbeelding.

Conyza major folio Helenii, vind ik in de *Fl. Leid.* terug onder *Conyza squarrosa*, wat onmogelijk juist kan zijn, omdat men, blijkens de afbeeldingen der oudere schrijvers, onder *Conyza* met *Helenium*-blad niets anders verstond als onze tegenwoordige *Cineraria palustris*. Ik heb dus niet gearzeld, die fout in mijne lijst te herstellen, en vond daar te minder bezwaar in, omdat *Cineraria palustris*, na het in het licht verschijnen van de *Flora Leid.*, werkelijk meer in Leiden's omstreken voor den dag is gekomen (*Prodr.*, p. 123).

Conyza foetida, in de voorrede tot de *Fl. Leid.* eene twijfelachtige plant genoemd, en dan ook in dat werk niet te recht gebracht, is zonder eenigen twijfel *Pulicaria dysenterica*. Immers getuigt *Lobelius* er van: »De wortel is cleyn ende zeer qualick rieckende, eenichsins gelijk weegh-luisen oft stinckende Camille" (p. 1009), en noemt *Dodonaeus* haar (p. 67) »Stinckende Conyza." »

Crithmum marinum spinosum, *Kali species*, heb ik vragenderwijze tot *Salsola Kali* gebracht. In de *Flora Leid.* schijnt zij echter een anderen naam ontvangen te hebben en wel, als ik mij niet vergis, dien van *Schoberia fruticosa*. Daar deze plant echter volstrekt niet stekelig is, zoo acht ik die qualificatie verkeerd.

Elatine Lobelii brengt de *Flor. Leid.* tot *Linaria spuria*, doch stellig zonder recht, daar deze plant bij *Lobelius* en andere oude auteurs den naam draagt van *Elatine Dioscoridis*. — Men behoort ze, zooals wij gedaan hebben, *Linaria Elatine* te heeten, omdat de *Elatine*, door *Lobelius* (p. 554) met den naam van »andere *Elatine*» bestempeld en door eene afbeelding verzinnelijkt, en die dus werkelijk den naam van *Elatine Lobelii* verdient, geheel met onze tegenwoordige *Linaria Elatine* overeenkomt.

In de voorrede tot de *Flora Leid.*, vindt men opgegeven, dat hare auteurs de *Erica florida* van *Vorstius* niet terecht hebben weten te brengen, terwijl zij de door dezen schrijver met den naam van *Erica scoparia* betitelde plant identificeeren met *Erica Tetralix L.* Ikzelf heb daarentegen *Erica scoparia* met *Calluna vulgaris*, en *Erica florida* met *Erica Tetralix* in verband gebracht.

Mijne meening in deze berust op de volgende overwegingen: 1° dat wij in Nederland eigenlijk slechts twee heiplanten kennen: *Calluna vulgaris* en *Erica Tetralix*, en dat dus geene andere als deze door *Vorstius* bedoeld kunnen zijn; 2° dat de naam van *Erica florida* bij de oudere Schrijvers niet voorkomt, en dus door *Vorstius* zelve werd uitgedacht om de door hem bedoelde plant aan te wijzen; 3° dat men dus ook het recht heeft, te vermoeden, dat de naam van *Erica scoparia*, door hem gebezigd, op zich zelve staat, en wel slaat op eene plant, die tot het vervaardigen van bezems gebruikt werd, maar daarom nog niet geïdentificeerd behoeft te worden met andere planten van dien naam, bij oudere schrijvers te vinden.

Erkent men de juistheid dezer redeneering, dan kan er ook

geen bezwaar bestaan, aan de door ons gebezigde nomenclatuur de voorkeur te geven. — Hoe de auteurs der Flora Leid. er toe gekomen zijn, de *Erica scoparia* van Vorstius over te brengen op onze tegenwoordige *Erica Tetralix*, valt moeilijk te begrijpen.

Achter de woorden *Galium album*, vindt men, door eene komma daarvan gescheiden, in de lijst van Vorstius de woorden »mollugo aquatica», blijkbaar om aan te geven, dat ook deze benaming voor dezelfde plant in zwang was. ¹⁾ De auteurs der Flora Leid. echter hebben in dat mollugo aquatica een ander gewas meenen te zien, maar dat zij niet wisten te recht te brengen, en dus in hunne voorrede als twijfelachtig bestempelden. *Galium album* en *Mollugo aquatica* hebben beiden betrekking op *Galium palustre L.*

Gentianella linifolia van Vorstius, door de auteurs der Fl. Leid. niet terecht gebracht, heb ik vragenderwijze *Gentiana Amarella* geheeten. Dat ik de plant niet identificeerde met *Erythraea littoralis Fr.* (*E. linarifolia Fl. Belg. Sept.*), heeft daarin zijn grond, dat Vorstius *Gentiana Cruciata* ook *Gentianella* heette en *Erythraea Centaurium* met den titel van *Centaurium minus* bestempelde.

Gramen leucanthemum werd door de auteurs der Fl. Leid. voor *Stellaria Holostea*, door mij daarentegen, op grond van de afbeelding van Dodonaeus (p. 895), van wien de naam van *Gramen leucanthemum* afkomstig is, *Stellaria graminea* geheeten. Voor *St. Holostea* zijn de bladen der afgebeelde plant veel te kort, de bloemen veel te klein, en de bloempluimen veel te dicht. Daarenboven zegt Dodonaeus dat de stengels van het gewas, slap zijn, ende gemeynlick lancx der eerden cruypen, ten zij dat sij hun selven

¹⁾ In dezelfde lijst toch, vindt men b. v. als synoniemen vermeld: *Cruciata*, *Gentianellae species*; *Dulcamara*, *solanum lignosum*, enz., zonder dat de auteurs der Fl. Leid. het beproefd hebben, deze vier namen op meer dan twee planten over te brengen.

aen eenich bijstaende gewas overeynd houden connen", een kenmerk, dat wel op *St. graminea*, maar niet op *St. Holostea* past.

Ik vermoed, dat de auteurs der *Fl. Leid.* meer aan *St. Holostea* gedacht hebben: vooreerst, omdat Lobelius boven de van Dodonaeus overgenomen afbeelding, als eerste synoniem, *Holostium Ruellii* plaatste, en ten tweede, omdat hij aan de plant toeschrijft: »bladers, die corter ende scherper zijn dan die van den Gras". Vat men nl. het woord »scherper" op in de beteekenis van »ruw van randen", dan zou het zonder twijfel op *St. Holostea* kunnen slaan, terwijl het, in den zin van »puntig", evenzeer aan *St. graminea* kan doen denken.

Tot onze verwondering heeft Vorstius de beide uitdrukkingen: *Gramen marinum spicatum* en *Gramen Dunense spicatum* *Dod.* als synoniemen gebruikt, door ze met het woordje »sive" te verbinden. — *Gramen marinum spicatum* toch beteekent bij de oudere schrijvers altijd *Triglochin maritimum*, terwijl het *Gramen Dunense spicatum* van Dodonaeus, blijkens zijne beschrijving (p. 888) en de afbeelding van Lobelius (p. 22) wel niet anders dan *Carex arenaria* wezen kan. Het is om deze reden, dat wij beide planten in onze verklaring van den *Catalogus* van Vorstius hebben opgenomen, terwijl de *Flora Leid.* enkel van *Triglochin maritimum* gewag maakt.

Geranium columbinum van Vorstius werd door de auteurs der *Flora Leid.* onder denzelfden titel overgenomen, en dus met *G. columbinum* *L.* geïdentificeerd. Dat zij hierin verkeerd handelden, blijkt terstond bij de vergelijking der afbeelding, door Dodonaeus en Lobelius van *G. columbinum* gegeven, met exemplaren, welke op het gewas, door Linnaeus aldus geheeten, betrekking hebben. De diep ingesneden bladen en de eigenaardig gevormde bladslippen van het tegenwoordige *G. columbinum* worden op die afbeeldingen in het geheel niet gezien.

Onder alle *Gerania*, welke ik met laatstgenoemden verge-
Ned. Kr. Arch. III.

leek, is er geen die er beter mede overeenstemt dan *G. rotundifolium* L. Zelfs de oningesneden kroonbladen dezer plant worden in de figuren van Dodonaeus en Lobelius weêrgevonden. Ik meen dus, dat het geen bezwaar kan hebben, *G. columbinum* van Vorstius met *G. rotundifolium* L. in verband te brengen, hoewel het niet te betwijfelen valt, dat deze plant tegenwoordig bij ons niet of slechts hoogst zeldzaam gezien wordt, en *G. molle* of *pusillum* dikwerf daarmede verwisseld werd. Er zou, meen ik, niets tegen wezen, de afbeeldingen van Dodonaeus en Lobelius voor *G. molle* of *G. pusillum* te verklaren, indien men er slechts gespleten kroonbladen aan vond. Nu deze echter aldaar te vergeefs gezocht worden, moet, dunkt mij, de diagnose ook eene andere zijn. Want, dat de kroonbladen minder juist zouden zijn afgeteekend geworden, is daarom niet wel aan te nemen, wijl men ze bij de afbeeldingen van sommige *Alsinnaceën*, in dezelfde boekwerken, wel degelijk in gespleten toestand vindt weergegeven.

Hedera terrestris is, blijkens de afbeeldingen van Dodonaeus (p. 644 en 645) en Lobelius (730), ons tegenwoordig *Glechoma hederaceum* L., zoodat de auteurs der Fl. Leid. eene fout begingen, toen zij bij die plant vergaten aan te geven, dat zij, ten tijde van Vorstius, reeds om Leiden bekend was.

Helleborus spurius niger, door de auteurs der Fl. Leid. (zie de voorrede) voor eene twijfelachtige plant gehouden, en dan ook in dat werk niet te vinden, noemde ik *Helleborus viridis*, omdat Dodonaeus onder den titel van „Valsch oft Bastart Swert Niescruydt, Pseudohelleborus niger en Veratrum nigrum adulterinum” (p. 630) eene plant afbeeldt en beschrijft, die geheel met onzen tegenwoordigen *Helleborus viridis* overeenstemt. — Het verdient opmerking, dat, terwijl de Fl. Leid. deze plant in het geheel niet noemt, in den *Prodromus Fl. Bat.* (p. 12) staat aangeteekend, dat Dr. van der Sande Lacoste daarvan exemplaren aantrof bij Soeterwoude, welk dorp binnen de grenzen ligt van het

terrein, door Molkenboer en Kerbert voor hunne onderzoekingen gekozen.

Hieracium majus en *minus* van Vorstius, hoewel in de voorrede der Fl. Leid. niet als twijfelachtige planten genoemd, zijn echter in den text van het werk niet, als door Vorstius vermeld, terug te vinden ¹⁾. Ikzelf noemde ze *Hieracium umbellatum* en *Leontodon autumnalis*, en deed zulks op grond van de afbeeldingen en beschrijvingen, te vinden bij Lobelius op p. 286.

Bevreemdend mag het heeten, dat de auteurs der Fl. Leid. ook het *Leucolachanon* van Vorstius niet hebben weten terecht te brengen, daar met die plant, volgens de beschrijving en afbeelding van Dodonaeus (p. 1010 en 1011), zeer bepaald *Valerianella olitoria* bedoeld is geweest.

Nymphaea minor van Vorstius slaat zeer waarschijnlijk op *Hydrocharis Morsus ranae*, en niet op *Nuphar luteum* var. *minor*, zooals de auteurs der Fl. Leid. zulks opgeven. Werkelijk heet eerstgenoemde plant bij Dodonaeus en Lobelius: »Vorschen beet oft Cleyne plompen», terwijl geen dier schrijvers van eene kleinbloemige verscheidenheid van *Nuphar luteum* gewag maakt. Met mijne onderstelling komt ook zeer goed overeen, dat men, blijkens den Prodrumus, met uitzondering van de Prov. Limburg, nergens in ons vaderland *Nuphar luteum* var. *minus* heeft aangetroffen.

Niettegenstaande Vorstius, blijkens Dodonaeu's Cruydt-boeck, p. 344, waar wij eene beschrijving en afbeelding vinden van »Velt-Ayuyn oft Cleyne Ornithogalum», in 't Latijn »*Ornithogalum minus*», daarmede niets anders als *Ornithogalum umbellatum* bedoeld kan hebben, vinden wij deze plant niet, maar wel *Gagea arvensis*, als door Vorstius bij Leiden gevonden, in de Flora Leid. vermeld. Daar nu in de geheele lijst van Vorstius geen anderen naam voor-

¹⁾ *Hieracium Pilosella* toch, aangegeven als door Vorstius bij Leiden gevonden, correspondeert met de *Pilosella major* van dien auteur, evenals de andere *Compositae*, in de Fl. Leid. met eene V. geteekend, op andere planten van Vorstius zijn terug te brengen.

komt, die met *Gagea arvensis* in verband zou kunnen gebracht worden, zoo komt het ons niet twijfelachtig voor, dat de auteurs der Fl. Leid. zich bij de waardeering van Vorstius's naam vergist hebben, zooals ook nog daaruit blijken kan, dat zij zelve, in eene noot, aan den voet van bladz. 291, de vraag deden, of in plaats van *G. arvensis* niet *G. stenopetala* door Vorstius bedoeld konde zijn. Door geen ander na Vorstius, werd *G. arvensis* dan ook ooit bij Leiden aangetroffen.

Waarom de auteurs der Fl. Leid. aan de *Parietaria* van Vorstius de beteekenis gegeven hebben van *Parietaria diffusa*, is, met het oog op de beschrijvingen en afbeeldingen van Dodonaeus (p. 140) en Lobelius (p. 311), niet wel te begrijpen. Onder den titel van *Parietaria* toch, wordt daar zeer bepaaldelijk *P. erecta* of *officinalis*, en geenszins *P. diffusa* bedoeld, zoodat ik dan ook gene en niet deze soort in mijne lijst vermeld heb.

In de voorrede der Fl. Leid. vinden wij het *Pentaphyllum fragiferum* van Vorstius onder de twijfelachtige, d. i. niet recht te definieeren planten opgenomen — naar het ons voorkomt evenwel ten onrechte. Het is nl. volstrekt niet twijfelachtig, dat Vorstius daarmede *Comarum palustre* bedoeld heeft, zooals blijken kan uit eene plaat van Dodonaeus (p. 162), waar hij aan de door hem afgebeelde plant — dezelfde wier naam wij genoemd hebben — vruchten als aardbeziën, hoewel oneetbaar, toeschrijft.

Pseudoteucrium van Vorstius, door de auteurs der Fl. Leid. evenmin terecht gebracht als *Pentaphyllum fragiferum*, beteekent blijkbaar *Veronica Chamaedrys*, daar Lobelius boven eenè afbeelding dezer plant, op blz. 577, den naam *Teucrium spurium* ter neder stelde.

Waarom de uitdrukking *Radix cava* van Vorstius door de auteurs der Fl. Leid. in verband werd gebracht met *Corydalis solida*, en niet met *C. cava*, is niet wel te vatten, tenzij men aanneme, dat zij hier bepaaldelijk op de meerdere algemeenheid der eerste plant, vergeleken met de tweede,

gelet hebben. Want, ofschoon het niet te ontkennen valt, dat de oude schrijvers beide soorten van *Corydalis* met den naam van *Radix cava* bestempelden, zoo staat het toch evenzeer vast, dat zij *C. cava* enkel *Radix cava* of *R. cava major*, doch *C. solida* altijd *R. cava minor* noemden. Het is dan ook om deze reden, dat men in mijne lijst wel *C. cava*, maar niet *C. solida* vindt opgenomen.

Saxifraga aurea brachten de auteurs der *Fl. Leid.* in verband met *Chrysosplenium alternifolium*, terwijl diezelfde naam bij *Dodonaeus* (p. 508) en *Lobelius* (p. 728) gebruikt wordt om *Chrysospl. oppositifolium* aan te duiden.

Het »*Sinapi*» van *Vorstius* heb ik door *Brassica nigra*, de auteurs der *Fl. Leid.* door *Sinapis alba* overgezet. De reden waarom ik laatstgenoemden niet gevolgd ben, heeft hierin zijn grond, dat *Vorstius*, in zijne lijst der planten van den Leidschen kruidentuin, de witte Mosterd *Sinapi album* noemt. Wel moet ik erkennen, dat de zwarte Mosterd in diezelfde lijst als *Sinapi sativum*, en ook niet enkel als *Sinapi* staat aangeeteekend, maar, bedenken wij, dat het woord *sativum* ten allen tijde gebruikt werd om planten aan te duiden, die uitgezaaid werden om in mensche-lijke behoeften te voorzien, dan was het toch ook moeilijk voor *Vorstius* om exemplaren van de zwarte Mosterd, in het wild ingezameld, met dien naam te bestempelen.

Ik moet er nog op wijzen, dat met den naam *Sinapi* geen *S. arvensis* bedoeld kan zijn geweest, omdat die plant wel- eer met andere namen dan deze aangeduid werd.

Wat de auteurs der *Fl. Leid.* gemaakt hebben van *Sinapi Bursae pastoris folio*, weet ik niet. Met het oog op de door *Lobelius* (p. 242) onder dien naam gegeven afbeelding en beschrijving, noemde ik de plant *Nasturtium sylvestre*.

Succisa maculosa, door de auteurs der *Fl. Leid.* waar- schijnlijk geïdentificeerd met *Hypochoeris radicata*, heb ik *Leontodon autumnalis* genoemd, omdat het woord

Succisa aan een afgeknotten wortelstok denken doet, en deze, behalve bij *Succisa pratensis*, ook bij *Leontodon autumnalis* gevonden wordt. Daar evenwel de bladen van laatstgenoemd gewas niet gevlekt zijn, zoo zou het kunnen wezen, dat ook mijne diagnose niet de juiste ware.

Thlaspi segetum, in de Fl. Leid. niet te vinden, noemde ik *Thlaspi arvense*, omdat deze plant werkelijk dikwerf tusschen 't koren opslaat.

Vicia eindelijk, identificeerden de auteurs der Fl. Leid. met *Vicia Sepium*, ik daarentegen met *Vicia sativa*, op grond van de afbeelding en de beschrijving, onder eerstgenoemden titel te vinden bij Lobelius, II, p. 88.

De planten, door Verstius in de omstreken van Leiden gevonden, en waarvan tot hertoe bij de oudere floristen geene melding gemaakt werd, zijn, in systematische orde de volgende:

FUMARIACEAE.

1. *Corydalis cava* S. K.
2. » *claviculata* DC.

CARYOPHYLLACEAE.

3. *Cerastium triviale* Lk.

GERANIACEAE.

4. *Geranium rotundifolium* L.

OXALIACEAE.

5. *Oxalis Acetosella* L.
-

RHAMNACEAE.

6. *Rhamnus Frangula L.*

PAPILIONACEAE.

7. *Lotus uliginosus Schrk.*
 ? 8. *Ornithopus sativus Brot.*
 9. *Lathyrus pratensis L.*

ROSACEAE.

10. *Rubus fruticosus L.*

SANGUISORPACEAE.

11. *Alchemilla arvensis Scop.*

ONAGRARIACEAE.

12. *Epilobium tetragonum L.*

SCLERANTHACEAE.

13. *Scleranthus annuus L.*

CRASSULACEAE.

14. *Sedum album L.*

SAXIFRAGACEAE.

15. *Chrysosplenium oppositifolium. L.*

UMBELLIFERAE.

16. *Helioscadium inundatum Koch.*
 17. *Torilis Anthriscus. L.*
-

STELLATAE.

18. *Galium palustre* *L.*

COMPOSITAE.

19. *Anthemis arvensis* *L.*

CAMPANULACEAE.

20. *Jasione montana* *L.*

GENTIANACEAE.

21. *Gentiana Cruciata* *L.*

22. » *Amarella* *L.*

ASPERIFOLIACEAE.

23. *Echium vulgare* *L.* of *Anchusa officinalis* *L.*

24. *Myosotis intermedia* *Lk.*

VERBASCACEAE.

25. *Verbascum thapsiforme* *Schrad.*

26. » *Schraderi* *Meijer.*

27. » *Blattaria* *L.*

ANTIRRHINACEAE.

28. *Veronica scutellata* *L.*

29. » *prostrata* *L.*

OROBANCHACEAE.

30. *Orobanche Rapum* *Thuill.*

LABIATAE.

31. *Teucrium Scordium* *L.*

ARISTOLOCHIACEAE.

32. *Aristolochia Clematidis* L.

SALICACEAE.

33. *Salix Capraea* L.

LILIACEAE.

34. *Narthecium ossifragum* Huds.

ASPARAGACEAE.

35. *Polygonatum officinale* All.36. *Convallaria majalis* L.37. *Majanthemum bifolium* DC.

CYPERACEAE.

38. *Scirpus lacustris* L.

GRAMINEAE.

39. *Avena nuda* L.40. *Polystichum spinulosum* DC.41. *Marchantia polymorpha* L.42. *Bovista nigrescens* P.43. *Fucus vesiculosus* L.

Deze lijst geeft aanleiding tot eenige opmerkingen, welke hieronder volgen.

1. *Corydalis cava* en *claviculata* kwamen wel is waar reeds voor onder de planten, door Pelletier waargenomen op

Walcheren, doch werden niet met een kruisje geteekend, m. a. w. later niet in Zeeland teruggevonden. Deze omstandigheid geeft aanleiding tot het vermoeden, dat Pelletier beide gewassen slechts in gekweekten staat gekend hebbe, en, wordt de juistheid dezer opvatting toegegeven, dan is van Voorst ook zeker de eerste geweest, die ze binnen de grenzen van ons vaderland in het wild heeft aangetroffen. In de Flora Leidensis wordt wel is waar enkel van *C. cava* als van eene ook in later tijd bij Leiden gevonden soort gewag gemaakt, maar men vergete niet, dat er in de richting der zee kust terreinen bij die stad gelegen zijn, waar *Corydalis claviculata* zeer goed gegroeid kan hebben, en dat de eigenschappen dezer plant van dien aard zijn, dat van Voorst niet wel eene vergissing bij zijne bepaling begaan kan hebben.

2. Omtrent *Geranium rotundifolium*, *Oxalis Acetosella*, *Chrysosplenium oppositifolium*, *Heliosciadium inundatum*, *Gentiana Cruciata*, *Anchusa officinalis*, *Verbascum thapsiforme*, *Teucrium Scordium*, *Narthecium ossifragum*, de 3 *Asparagaceën* en *Scirpus lacustris*, geldt hetzelfde als van de beide vorige planten. Pelletier maakte er gewag van voor Walcheren, maar zonder dat de planten later in Zeeland werden teruggevonden. Men mag dus onderstellen dat hij ze alleen als sierplanten gekend hebbe.

3. Afgaande op de Flora Leidensis (p. 95), waar wij lezen, dat wél *Epilobium tetragonum*, maar niet *E. roseum* bij Leiden voorkomt, houden wij ons gerechtigd, de »*Lysimachia siliquosa minor*” van van Voorst met gene en niet met deze plant te identificeeren, hoewel de kruidboeken der oudere floristen ook recht zouden geven tot het handhaven van de tegenovergestelde meening.

4. Ofschoon *Sedum album* later niet bij Leiden werd teruggevonden, kan er, ten tijde van van Voorst, hier of daar wel een muur bestaan hebben, waarop die plant werd aangetroffen.

5. *Aristolochia Clematitis* van van Voorst werd met de tegenwoordig eveneens zoo genoemde plant in verband

gebracht, en niet met de uitheemsche soort van *Aristolochia*, welke onder denzelfden naam bij *Dodonaeus* te vinden is, omdat het wel niet twijfelachtig kan wezen, dat van Voorst deze vreemde soort niet in Leiden's omstreken hebbe aange troffen.

VERBETERING.

Bij nader inzien, is mij gebleken, dat in mijn text over *Pelletier* (deel II) nog de volgende verbeteringen behooren te worden aangebracht:

1. *Ranunculus Lingua L.* (p. 358) zal moeten gestreken worden, omdat de »*Ranunculus flammeus aquaticus angustifolius taraxaconis effigie*» mij voorkomt veeleer op *Ran. Flammula foliis integris* betrekking te hebben.
 2. *Potentilla supina L.* zal plaats moeten maken voor † *P. reptans L.*
 3. *Crithmum maritimum L.* moet gestreken worden.
 4. *Gentiana Pneumonanthe L.* zal onder de *Gentiana*-ceëen moeten worden ingevoegd, omdat de »*Gentiana minima*» van *Pelletier* geene andere beteekenis hebben kan.
 5. *Euphorbia palustris L.*, bij *Pelletier* »*Esula major*» geheeten, moet onder de *Euphorbiaceëen* worden opgenomen.
 6. † *Holcus lanatus L.* moet onder de *Gramineeën* worden ingevoegd, dewijl het »*Gramen Sorghi effigie*» van *Pelletier* geene andere beteekenis hebben kan.
 7. *Asplenium Filix femina Bernh.* moet gestreken en † *Pteris aquilina L.* daarvoor in de plaats worden gesteld, dewijl de »*Filix femina*» der oudere auteurs inderdaad wel met de laatste, maar niet met de eerstgenoemde plant overeenstemt.
-